

України: наказ Міністерства внутрішніх справ України № 825 від 28.08.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1654-13> (дата звернення 11.02.2022 р.).

4. Гармонізація законодавства про адміністративну відповідальність із стандартами ЄС та практикою ЄСПЛ: доповідь. URL: http://umdppl.info/police_experts.info/2017/04/03/theses_admin_discussion/ (дата звернення 12.02.2022).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-271-8-26>

РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Євдокименко Д. О.

*студентка VI курсу факультету Національної безпеки
Національної академії Служби безпеки України
м. Київ, Україна*

Громадянським суспільством традиційно називають таке суспільство, у якому розвинені економічні, політичні, соціальні зв'язки, налагоджені відносини з державою, а також панують право та демократія [2, с. 13]. Фактично це система суспільних інститутів, що спрямовані на передачу цінностей держави та народу наступним поколінням. При цьому виділяються такі компоненти громадянського суспільства: наявність різних груп людей, наявність недержавних та некомерційних організацій, професійна та непрофесійна діяльність людей, функціонування самоврядування на різних рівнях.

Ознаками громадянського суспільства є:

- соціальний напрямок;
- демократичність;
- регулювання законодавством [4, с. 11].

Відповідно до них, можна визначити наступні особливості громадянського суспільства. По-перше, відображення інтересів публічної влади. Населення на певній території спрямована на покращення свого добробуту. При цьому воно повинно бути ініціативним та співпрацювати із місцевою владою у цьому аспекті. Тож думка громадянського суспільства у вирішенні питань громад має бути ключовою та незалежною від різних факторів.

По-друге, включення громадянського суспільства у всі сфери життя. Громадянське суспільство не може функціонувати лише у межах соціального чи духовного життя, воно повинно реалізовуватися і щодо

всіх інших напрямків. Лише так можна почути думку громадян та покращити їх добробут.

По-третє, системність. Вважається, що громадянське суспільство формується лише тоді, коли постає певна гостра проблема. Проте насправді таке суспільство об'єднує різні суспільні інституції та існує постійно. Тож громадянське суспільство повинне постійно виявляти себе для постійного вирішення існуючих питань [5, с. 8].

Водночас поруч із поняттям «громадянське суспільство» можна поруч поставити таке як «формальне громадянське суспільство». Дана явище характеризує відсутність громадянського суспільства як такого. Це відбувається тоді, коли влада монополізує всі сфери, не залишаючи населенню можливість впливу та вибору. Тому створюються організації, які підконтрольні уряду та які створюють видимість демократичності. Це повинно сформувати в інших громадян думку, що у державі є свобода слова та право вибору, а громадянське суспільство як таке, функціонує успішно.

На жаль, на сучасному етапі, багато вітчизняних дослідників говорять про те, що в Україні функціонує саме формальне громадянське суспільство. Це обумовлено тим, що суспільні інститути, які прагнуть змін в державі, не можуть реально впливати на існуючі ризики, піддаються тиску зі сторони влади, не можуть організовувати волевиявлення громадян. Проте ті інституції, які контролюються владою, не мають перешкод у своїй діяльності. Крім того, в Україні нині відсутнє дотримання всіх трьох ознак громадянського суспільства, особливо дослідники нарікають на демократичність, яка систематично порушується.

Так, згідно даних Інституту соціології НАН України, з-серед офіційно зареєстрованих громадських організацій дійсно суспільно активними є близько 5%, бюджет 90% яких створюється з коштів міжнародних організацій [3, с. 266]. За даними цього ж інституту, 80% українців не є членами жодної з громадських організацій [3, с. 266]. Хоча за формальним показником кількості громадських організацій Україна майже не відстає від загальноєвропейського рівня.

Крім того, далеко не завжди значна увага приділяється цілком побутовим, але насправді вирішальним для реформування державної системи аспектам життєдіяльності організованого соціуму – різноманітним громадським ініціативам, спрямованим на упорядкування публічного простору й створення комфортних умов існування, продукуванню культурних інновацій та популяризації різноманіття, вирішенню повсякденних соціальних проблем, громадянській освіті та навчанню молоді, охороні довкілля, захистові прав та інтересів громадян і запобіганню порушень закону, просуванню реформ та системному підвищенню якості державного управління. Водночас широкий резонанс мають майже постійно екстремальні прояви громадянської активності.

Українське громадянське суспільство нині поки не спромоглося сформувати системну матрицю та конкретні чіткі механізми впливу

на соціальне середовище та поточну політику. Нерідко відбувається повернення до імітаційних практик (зокрема, до створення «кишенькових» громадських рад при владних структурах) [4, с. 68].

При цьому враховуючи проблеми громадянського суспільства України можна запропонувати наступні компоненти розвитку громадянського суспільства як ключові показники під час європейської інтеграції нашої держави:

- наявність загальної національної ідеї, традицій, уподобань, пріоритетів та цінностей, що є умовою збереження національної держави, національної ідентичності та власне нації;

- розвиток системи державного управління, підвищення ефективності суспільного керівництва, прозорість у діях влади, відсутність партійного розколу та протистояння, громадська думка щодо управлінських рішень;

- наявність ефективних економічних механізмів забезпечення суспільної стабільності, нова структурна економічна політика;

- забезпечення населення якісними соціальними послугами, високий рівень соціального захисту;

- вихід на одне з головних місць соціального прошарку, який є не лише найбільш чисельним, але й активним, претендуючи при цьому на домінуюче положення в системі політичної та економічної влади;

- посилення значення гуманітарних аспектів, науково-технічний та культурний рівень населення як важливої умови стійкого розвитку [1, с. 54].

Розробка такої стратегії розвитку громадянського суспільства вимагає спроможності до стратегічного прогнозування, формування дієвих планів та спроможності впливати на вдосконалення моральних основ суспільства. В українському суспільстві, враховуючи події останнього часу, чітко простежується необхідність переходу до нової моделі свідомості громадян і відповідно до нового витку суспільного розвитку. Ігнорування потреби здійснення змін, що назріли, можуть призвести до суспільної кризи.

Отже, громадське суспільство України потребує значних змін. Проте їх неможливо організувати без зміни світобачення громадянами свого соціуму та держави, а тако беззацікавленості держави у цьому. Адже на сучасному етапі влада навпаки перешкоджає формуванню такого суспільства, що не може не викликати незадоволення громадськості.

Література:

1. Дашо Т. Розвиток громадянського суспільства відповідно до вимог європейського інституціонального поступу. *Вісник Львівського університету*. 2018. Вип. 1. С. 48-55.

2. Дубас Н. Поняття громадянського суспільства. *Науковий вісник*. 2011. Вип. 4. С. 13-20.

3. Корнієвський О. Суперечності сучасного розвитку громадянського суспільства в Україні. *Наукові записки*. 2018. Вип. 3. С. 266-274.
4. Руденко О. М. Розвиток громадянського суспільства в Україні: минуле, сучасність, перспективи. Острого, 2014. 328 с.
5. Яблонський В. М. Розвиток громадянського суспільства в Україні. Київ, 2015. 60 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-271-8-27>

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ
ГРОМАДСЬКОГО ПРАВОЗАХИСНОГО РУХУ:
МІЖ ВІЙНОЮ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЄЮ**

Єдаменко С. В.

голова

*Кіровського районного суду міста Дніпропетровська
м. Дніпро, Україна*

Події 2022 року стали переламним моментом української та загальноєвропейської історії: з однієї сторони, російська агресія переросла в повноцінну масштабну війну, яка є визначальним військовим конфліктом ХХІ століття (принаймні, на цей час), з іншої, Україна розпочала процес вступу до ЄС і має на меті стати повноправним членом цього об'єднання.

Питання дотримання прав людини та реалізації доктрини верховенства права постали з усією гостротою: адже в умовах, коли під загрозу поставлене саме існування країни та народу, коли держава тимчасово втрачає контроль над своїми суверенними територіями, неможливо казати про якісь гарантії з її сторони для кожного з громадян. Фактично в умовах «кризи існування» потреба збереження країни домінуватиме над інтересами окремих індивідуумів, бо як змогли наочно побачити чимало наших співвітчизників: там, де немає держави (де влада тимчасово не може здійснювати свої повноваження) – у громадян немає жодних прав.

Водночас процес деокупації та відновлення суверенної влади Українського народу над своїми територіями ставить проблему відновлення правових механізмів нормального функціонування держави.

В цьому контексті, важливим чинником відновлення функціонування України як правової держави на усій її території та подальша інтеграція до ЄС в якості повноправного члена виступатиме діяльність громадських правозахисних організацій.